

Εισαγωγή στη Χριστιανική πίστη και ζωή- Ερμηνεία του «Πάτερ ημών» 2

Ορθοδοξία / Θεία Λατρεία

Lev Gillet

ΑΓΙΑΣΘΗΤΩ ΤΟ ΟΝΟΜΑ ΣΟΥ

Το πρώτο αίτημα που βάζει στα χείλη μας ο Κύριος, με την προσευχή που μας δίδαξε, δεν έχει σχέση με τις ανάγκες του άνθρωπου. Είναι τελείως ανιδιοτελής· αναφέρεται αποκλειστικά και μόνον στο Θεό. Με το αίτημα αυτό ζητούμε όπως ο Θεός και μόνον ο Θεός λατρεύεται, δοξάζεται και αγιάζεται. Τήν πρώτη θέση επομένως στην προσευχή ν μας πρέπει να κατέχει η λατρεία. Πρώτα ο Θεός! Και μόνον έπειτα επιτρέπεται να ακολουθεί η υλική έκθεση των ανθρωπίνων αναγκών μας, των πνευματικών και των υλικών.

Πώς αγιάζεται όμως το όνομα του Θεού; Υπό μίαν πολύ ευρεία έννοια το θείο όνομα αγιάζεται, όταν παντού και πάντοτε αναγνωρίζεται το πρωτείο του Θεού, όταν κάθε τι που έχει σχέση με το Θεό τοποθετείται πάνω από τα πράγματα και τις αξίες που έχουν σχέση με τον άνθρωπο, όταν η πρώτη και καλύτερη θέση στη ζωή μας αφιερώνεται στα καθήκοντα μας προς το Θεό, όταν έναντι παντός πράγματος «αγίου» υιοθετείται στάση ευλαβείας και ειλικρινούς σεβασμού.

Μία τέτοια στάση αποκλείει φυσικά κάθε βλασφημία, κάθε μάταιη ή επιπόλαιη ή ανεπαρκώς ευλαβή ή υποκριτική χρήση του ονόματος του Θεού.

Ο αγιασμός του θείου ονόματος βρίσκει άμεση έκφραση στην προσευχή, στην ανάταση, δηλαδή, της ψυχής και της διάνοιας μας προς τον Θεόν. Με την προσευχή αναγνωρίζουμε την απόλυτη κυριότητα του Θεού, τον προσκυνούμε, τον ευχαριστούμε για τις ευεργεσίες και τις δωρεές του, του ζητούμε συγγνώμη για τις αμαρτίες και τις παραλείψεις μας, του εκθέτουμε τις ανάγκες μας και τις ανάγκες των αδελφών μας.

Η προσευχή που προσφέρουν οι Χριστιανοί από κοινού στο Θεό λέγεται εκκλησιαστική λατρεία. Η θεία Λειτουργία, ο κύκλος του εκκλησιαστικού έτους και των εορτών του, τα εκκλησιαστικά κείμενα και οι εκκλησιαστικές τελετές, οι νηστείες, τα προσκυνήματα, η προσκύνηση των αγίων εικόνων, η προσφυγή στη μεσιτεία της υπεραγίας Θεοτόκου, των αγγέλων και των αγίων, όλα αυτά

αποτελούν εξαιρετικά μέσα για να πλησιάσουμε, να λατρεύσουμε και να δοξάσουμε το Θεό. Θα τα χρησιμοποιήσουμε όλα με ταπεινοφροσύνη και εμπιστοσύνη. Αλλ' από τον πνευματικό αυτό θησαυρό, που με τόση γενναιοδωρία θέτει στη διάθεσή μας η Εκκλησία, θα χρησιμοποιήσουμε, κατά προτίμηση, ό,τι η πείρα αποδεικνύει ως καλύτερο προσαρμοζόμενο στις προσωπικές μας ανάγκες. Θα προσπαθήσουμε επίσης να καταλάβουμε το νόημα των λειτουργικών σημείων και συμβόλων και δεν θα επιτρέψουμε ποτέ να μεταβληθούν οι λειτουργικές πράξεις της Εκκλησίας σε μηχανικούς τύπους, κοινή ρουτίνα. Ο Θεός μας ζητεί να τον λατρεύουμε εν πνεύματι και αληθεία.

Τα εκκλησιαστικά μυστήρια αποτελούν βεβαίως μια πραγματικότητα διαφορετική και περισσότερο περιεκτική. Είναι «σημεία», σημεία δραστικά, σημεία με τα οποία γίνεται παρούσα και προσιτή σε μας η χάρη του Θεού, η απαραίτητη για να ζήσουμε σύμφωνα με το θέλημά του. Για τα εκκλησιαστικά μυστήρια θα μιλήσουμε σε άλλο κεφάλαιο. Εδώ θα αναφέρουμε μόνον ότι τα μυστήρια, όπως και η προσευχή, είναι μέσα αγιασμού του θείου ονόματος. Αλλά με την εξής διαφορά: ενώ κατά τη προσευχή αγιάζουμε και επικαλούμεθα το όνομα του Θεού εμείς, κατά την τέλεση των μυστηρίων ο ίδιος ο Θεός -διά της επικλήσεως και της δυνάμεως τού ονόματός του- μας αγιάζει. Το μυστήριο το περισσότερο συνδεδεμένο με το «θείο όνομα», είναι το Βάπτισμα. Το πρωταρχικό και θεμελιώδες τούτο μυστήριο καταργεί, στο όνομα του Πατρός και του Υιού και του Αγίου Πνεύματος, τις συνέπειες του προπατορικού αμαρτήματος στη ψυχή μας, και μας εισάγει στην καινή ζωή της χάριτος, τη ζωή των τέκνων του Θεού, την εν Χριστώ ζωή.

Η δημόσια προσευχή και τα μυστήρια της Εκκλησίας δεν είναι οι μόνοι τρόποι αγιασμού του θείου ονόματος. Οφείλουμε να αγιάζουμε το όνομα του Κυρίου και με την κατ' ιδίαν προσευχή. Με αυτή την προσευχή εισερχόμαστε σε μία στενή και προσωπική σχέση με το Θεό. Τον τοποθετούμε στο κέντρο των λεπτομερειών της καθημερινής μας ζωής. Δεν αρκούμεθα, βεβαίως, κατά την προσευχή αυτή, στο να επαναλαμβάνουμε κατ' ιδίαν τα κείμενα των δημόσιων προσευχών, αλλά προσπαθούμε να μιλήσουμε στο Θεό με δικές μας λέξεις, με όσο το δυνατόν περισσότερη απλότητα, με όσο το δυνατόν μεγαλύτερη ειλικρίνεια. Προσπαθούμε επίσης να ακούσουμε τη φωνή του Θεού. Σε στάση σιωπηλής προσδοκίας ενώπιον του, προσπαθούμε να διακρίνουμε τους πατρικούς λόγους που ακούονται στα βάθη της ψυχής μας. Τους λόγους αυτούς ο Θεός δεν αρνείται να τους προφέρει, στην καρδιά εκείνων που του το ζητούν με ταπεινοφροσύνη, αλλά και επιμονή. Μια συνομιλία, ένας διάλογος αρχίζει τότε μεταξύ Θεού και ανθρώπου, ένας διάλογος γεμάτος σεβασμό, αλλά και υϊκή εμπιστοσύνη και παρρησία. Η ψυχή του πιστού γίνεται ναός του Θεού, ένα μυστικό «ταμείον», μέσα στο οποίο αγιάζεται το υπερευλογημένο όνομα του Κυρίου. Η κατ' ιδίαν προσευχή μπορεί επίσης να λάβει

τη μορφή της νοεράς προσευχής.

Αλλ' όχι σπανία, η καλύτερη μορφή της είναι η στάση εκείνη της καθαρά σιωπηλής ενώσεως. Στη περίπτωση αυτή καμιά λέξη δεν προφέρεται, αλλά πολλή αγάπη προσφέρεται. Η ψυχή μοιάζει με τη κόρη του «Άσματος», η οποία, «αγάπη τρωθείσα», ανήκει πλέον εξολοκλήρου στον «αδελφιδόν». «Αδελφιδός μου εμοί, καγώ Αυτώ».

Τέλος, το υπερύμνητο όνομα του «εν ουρανοίς Πατρός» αγιάζεται ή, ακριβέστερα, πρέπει να αγιάζεται με τις καθημερινές μας πράξεις, με τη καθημερινή μας ζωή. Ας μην έχουμε αυταπάτες. Καμιά προσευχή δεν γίνεται δεκτή από το Θεό, εφ' όσον δεν συνοδεύεται από ειλικρινή προσπάθεια για να γεφυρωθεί το χάσμα μεταξύ λόγων και έργων. Η προσευχή μας παύει να είναι αγιασμός του θείου ονόματος, εφ' όσον οι πράξεις μας αποτελούν βλασφημία κατά του Ονόματος που επικαλούμαστε. Ο χριστιανός οφείλει όχι μόνο να μη σκανδαλίζει τους αδελφούς του, αλλά να είναι η ζωντανή απόδειξη μιας αρχαιότατης αλήθειας, να αποδεικνύει εμπράκτως ότι η χριστιανική ευσέβεια είναι η άλλη όψη της χριστιανικής δικαιοσύνης και της χριστιανικής αγάπης. Ακόμη και οι άπιστοι πρέπει να διακρίνουν σε όλην τη διαγωγή μας τον σύνδεσμο που συνδέει τη ζωή μας με το όνομα του Θεού, τον οποίο προσκυνούμε και λατρεύουμε.

ΕΛΘΕΤΩ Η ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΣΟΥ

Δεν αρκεί απλώς να λατρεύουμε και να αγιάζουμε το όνομα του Θεού. Ως Χριστιανοί οφείλουμε επίσης να εργαζόμαστε για να έλθει η βασιλεία του, για να εγκαθιδρυθεί στη γη ή βασιλεία των ουρανών. Η Ιδέα της βασιλείας του Θεού κατέχει στο κήρυγμα του Ιησού κεντρική θέση. Το κήρυγμα αυτό άρχισε, ως γνωστόν, με τους λόγους: «Μετανοείτε· ήγγικε γαρ η βασιλεία των ουρανών». Η δε Αγία Γραφή χαρακτηρίζει το «Ευαγγέλιο» του Ιησού, την χαρμόσυνη είδηση που έφερε ο Ιησούς στον κόσμο, ως «Ευαγγέλιο της βασιλείας».

Τί είναι όμως η βασιλεία του Θεού; Είναι η κατάσταση εκείνη κατά την οποίαν ο Θεός αναγνωρίζεται, ειλικρινώς και εμπράκτως, ως βασιλιάς και Κύριος του ουρανού και της γης. Όταν ο Ιησούς ρωτήθηκε από τον Πιλάτου: «Συ ει ο βασιλεύς των Ιουδαίων», απήντησε: «Συ λέγεις». Πράγματι, ο Πατέρας ανέθεσε στον Υιό την άσκηση της βασιλικής εξουσίας. Μετά δε τη λήξη της ορατής και επίγειας αποστολής του Υιού η θεία βασιλεία ασκείται με την άορατη ενέργεια του Αγίου Πνεύματος στις ψυχές των πιστών.

Ο Κύριος δίδασκε : «Μη ζητείτε την βασιλείαν του Θεού εδώ και εκεί, στα μεγάλα κατορθώματα και τα μεγαλειώδη έργα. Η βασιλεία του Θεού βρίσκεται μέσα μας».

Η βασιλεία του Θεού είναι προπάντων μία κατάσταση ψυχής, ένας προσανατολισμός του εσωτερικού μας κόσμου. Συνίσταται στο να αναγνωρίζουμε το Χριστό του Θεού ως Κύριο και Δεσπότη της ζωής μας, στο να ακολουθούμε τις εμπνεύσεις του Αγίου Πνεύματος, στο να αγαπάμε το Θεό εξ όλης της καρδιάς μας, στο να θεωρούμε τον πλησίον μας όπως θεωρούμε και τον εαυτό μας. Το να βασιλεύσει πλήρως και απολύτως ο Θεός στη ψυχή μας είναι ο κύριος σκοπός της επίγειας ζωής μας, ο πολύτιμος μαργαρίτης για χάρη του οποίου αξίζει ο άνθρωπος να πουλήσει και να απαρνηθεί τα πάντα.

Όποιος αναγνωρίζει ειλικρινώς το Θεό ως βασιλέα του δεν μπορεί να περιορίσει τη θεία αυτή βασιλεία μέσα στα στενά όρια της ατομικής ζωής του. Αισθάνεται την ανάγκη να αγωνισθεί, για να την επεκτείνει και γύρω του. Φυσικά η βασιλεία του Θεού κατά πρώτο και κύριο λόγο «εντός ημών έστι»· θα ήταν δε καθαρή παραφροσύνη να θέλουμε να την επεκτείνουμε γύρω μας, προτού υποταχθούμε εμείς οι ίδιοι στην εξουσία του Χριστού βασιλέως. Ο άνθρωπος όμως που εξέλεξε ως κύριο και δεσπότη της ζωής του τον Ιησού θα αγωνίζεται νυχθημερόν για να αγαπήσει τον πλησίον του όσο αγαπά και τον εαυτό του. Κατά συνέπεια, θα καταπολεμά αδιάκοπα κάθε αδικία, κάθε πικρία, κάθε μορφή κακού. Θα ενεργεί παντού και πάντοτε κατά τέτοιο τρόπο, ώστε με τα έργα και τα λόγια του να γίνεται η κοινωνία των ανθρώπων περισσότερο φιλική, περισσότερο αδελφική, περισσότερο ανθρώπινη. Για τον χριστιανό η βασιλεία του Χριστού δεν μπορεί να είναι μόνο ηθική βασιλεία, μία βασιλεία περιοριζόμενη στις ψυχές και τις συνειδήσεις των ατόμων. Πρέπει να είναι επίσης κοινωνική βασιλεία, μία βασιλεία που υποτάσσει στο νόμο του Ευαγγελίου όλα τα έθνη, όλες τις κοινωνικές τάξεις, όλες τις φυλές των ανθρώπων. Υπήρξε και θα υπάρχει πάντοτε πόλεμος μεταξύ της βασιλείας του Θεού και του πνεύματος του κακού, του «άρχοντος του κόσμου τούτου». Υπήρξε επίσης και θα υπάρχει πάντοτε σύγκρουση μεταξύ των δικαιωμάτων του Θεού και των αξιώσεων των Καισάρων, μεταξύ του Ευαγγελίου και των κάθε είδους ολοκληρωτικών ιδεολογιών και δυνάμεων. Σε όλες τις περιπτώσεις ο χριστιανός οφείλει – οποιοδήποτε τίμημα και αν καλείται να πληρώσει- να παραμείνει πιστός στη βασιλεία του Θεού.

Ο Κύριος έλεγε: «η βασιλεία η εμή ουκ έστιν εκ του κόσμου τούτου». Η βασιλεία του Θεού φανερώνεται στο κόσμο, αλλά δεν είναι από τον κόσμο. Δεν είναι επομένως δυνατόν να ταυτισθεί με τα βασίλεια της γης, με τις τάξεις και τις καταστάσεις που δημιουργεί ο άνθρωπος. Η βασιλεία του Θεού υπερβαίνει κάθε γήινο θεσμό, κάθε γήινη αξία, κάθε γήινο αγαθό είναι η αληθινή βασιλεία των ουρανών. Για το λόγο αυτό δεν μπορεί να επιβληθεί με γήινα μέσα: με τη βία, με τη θυσία της δικαιοσύνης, με τη θυσία της αλήθειας. Πολύ συχνά δυστυχώς οι χριστιανοί φαντάσθηκαν ότι θα μπορούσαν να επιβάλουν τα δικαιώματα του Θεού

και το νόμο του Ευαγγελίου με τη βία και τη δύναμη. Αλλ' όπως μαρτυρεί η ιστορία, όσες φορές το επεχείρησαν, είχαν χάσει τη βασιλεία του Θεού από τη ψυχή τους, προτού καν προφθάσουν να κάνουν την παραμικρή ενέργεια, για να την επιβάλουν γύρω τους.

Η βασιλεία του Θεού έχει έλθει ήδη με τον Ιησού και διά του Ιησού. Και όμως, εξακολουθεί να παραμένει για όλους μας μία μέλλουσα πραγματικότητα, μία κατάσταση που οικοδομείται και προετοιμάζεται. Οι εργάτες και οι οικοδόμοι της βασιλείας του Θεού είναι οι μάρτυρες, οι άγιοι, οι δίκαιοι. Η βασιλεία του Θεού φανερώνεται (ή καταστρέφεται) με κάθε πράξη μας, με κάθε λέξη μας, με κάθε σκέψη μας, ακόμη και την πλέον ασήμαντη, ακόμη και την πλέον άσχετη φαινομενικώς. Η βασιλεία του Θεού οικοδομείται από τη θεία χάρη και την ελευθερία του ανθρώπου.

Η χάρη του Θεού εμπνέει, καθοδηγεί, διορθώνει και συμπληρώνει τις ενέργειες μας· αλλά και η δική μας συνεργασία είναι απαραίτητη. Η βασιλεία του Θεού θα εγκαθιδρυθεί πλήρως, θα φανερωθεί μόνιμα και οριστικά, μόνον όταν λήξει ο «παρών αιών», όταν ο κόσμος, όπως τον γνωρίζουμε, φθάσει στο τέλος του και εκπληρώσει το σκοπό του. Τότε ο Θεός θα βασιλεύσει ως μόνος και υπέρτατος Κύριος.

Σε σχέση προς τη μέλλουσα, την ερχόμενη αυτή βασιλεία, κάθε άνθρωπος, είτε το ξέρει είτε όχι, υιοθετεί μια στάση. Η στάση του χριστιανού πρέπει να είναι στάση αναμονής, προσδοκίας, ελπίδας. Ο Χριστιανός πρέπει να εννοεί την άπειρη αξία που έχουν οι πράξεις του -οι πράξεις που κάνει αυτή τη στιγμή σ' αυτόν εδώ τον κόσμο για την αποκατάσταση της βασιλείας του Θεού. Πρέπει δε να προσβλέπει προς το θάνατό του με εμπιστοσύνη και ελπίδα, γιατί σύμφωνα με την πίστη του «ουκ έχει ώδε μένουσαν πόλιν», αλλά μια ημέρα θα εξέλθει εκ του κόσμου τούτου, για να πάει εκεί όπου βρίσκονται ήδη ο Κύριος του, στον Πατέρα, και τότε (εάν βρίσκεται στην κατάσταση της χάριτος) θα εισέλθει για πάντα στην κατάπαυση του Κυρίου του, στη βασιλεία του Θεού του.

(Αρχιμ. Λεβ Ζιλλέ, «Πατερ ημών-εισαγωγή στην χριστιανική πίστη και ζωή», εκδ. «Ζωή», σ.23-33)

<http://bit.ly/1aNquKz>